

ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА

на дисертаційну роботу

Швець Ольги Вікторівни

*на тему «Контроль та способи мінімізації кредитного ризику банку»,
подану на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за
спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит*

1. Актуальність, мета й завдання дослідження

Поглиблення теоретичних і прикладних аспектів щодо ефективного управління кредитним ризиком вітчизняних банків, особливо з врахуванням зростаючих обсягів проблемної заборгованості, набуває все більшої актуальності.

Сучасні тенденції, що склалися у банківському секторі - зниження кредитної активності банківських установ, що обумовлено скороченням ресурсної бази, погіршенням кредитоспроможності позичальників, введення тимчасових адміністрацій до банків, що визнані неплатоспроможними, наявність від'ємного фінансового результату та зростання обсягу резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями свідчить про необхідність посиленого контролю за кредитним ризиком та пошуку шляхів удосконалення способів його мінімізації.

Для покращення та забезпечення стабільного фінансового стану банкам необхідно розробити дієвий механізм мінімізації кредитного ризику та контролю за ним.

У зв'язку з цим важливого значення набуває застосування та удосконалення широкого спектру заходів, спрямованих на підвищення якості процесів контролю кредитного ризику та розроблення дієвих методів його

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
УНІВЕРСИТЕТ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ

Код ЄДРПОУ 34716922

вул. Андріївська, 1, Київ-70, 04070

15.06.17 N 900/1562

мінімізації. Потребує подальшого дослідження науково-методичний підхід, що посилює роль превентивного контролю в процесі управління кредитним ризиком та ґрунтується на принципі антисипації. Він дозволяє своєчасно вжити превентивні заходи з метою недопущення погіршення фінансового стану банку.

Враховуючи вищезазначене, тема дисертаційної роботи Швель Ольги Вікторівни, яка спрямована на поглиблення теоретичних засад та розробку практичних рекомендацій щодо удосконалення процесів контролю та мінімізації кредитного ризику банків, є актуальною та має важливе науково-теоретичне та практичне значення.

2. Зв'язок теми дисертаційного дослідження з державними та галузевими програмами і темами

Дисертаційна робота виконана в межах плану наукових досліджень, що входять до плану науково-дослідних робіт ДВНЗ «Університет банківської справи», зокрема: НДР «Сучасні напрями та механізми модернізації фінансової системи України» (номер державної реєстрації 0115U002173), у межах якої автором обґрунтовано методичні підходи до формування системи інформаційного забезпечення контролю та мінімізації кредитного ризику банків, які передбачають створення фінансово-інформаційного центру, завданням якого є формування інтегрованої бази даних фінансової звітності підприємств та використання її банками з метою зниження кредитного ризику, та «Ефективність банківської системи як умова підвищення конкурентоспроможності економіки» (номер державної реєстрації 0115U004242), де автором розроблено підходи до оцінки якості контролю кредитного ризику в банках України.

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, та їх достовірність

Ознайомлення з дисертаційною роботою Швець О.В. дозволяє зробити висновок, що аналізовані автором положення, а також отримані у результаті дослідження висновки і рекомендації, є науково обґрунтованими і достовірними.

Підставою для такого твердження є використання здобувачем фундаментальних положень економічної теорії та основних принципів методології наукових досліджень, аналізом і систематизацією різних точок зору вітчизняних і зарубіжних учених стосовно теоретичних і прикладних аспектів досліджуваної проблеми.

Достовірність отриманих наукових результатів також підтверджується використанням у роботі групи методів дослідження (серед них – методи аналізу і синтезу, індукції і дедукції, логічного узагальнення – при дослідженні теоретичних засад контролю кредитного ризику; економічного, порівняльного і статистичного аналізу – для оцінки рівня кредитних ризиків вітчизняного банківського сектору; експертних оцінок; системного підходу; факторного аналізу – при дослідженні факторів впливу на процеси мінімізації кредитного ризику банків; наукового абстрагування, моделювання – при розробленні системи заходів щодо удосконалення контролю та мінімізації кредитного ризику в банках), використання яких диференційовано відзначено автором у вступній частині роботи.

У дисертації міститься ґрунтовний аналіз нормативно-правових актів, що стосуються загальних засад контролю та мінімізації кредитного ризику банку, директивних вимог щодо формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями. Опрацьовані звітні дані Національного банку України, офіційних матеріалів Державної служби статистики України, фінансова звітність українських банків, банківських асоціацій.

Достовірність висновків і рекомендацій також підтверджується несуперечливістю постановки завдань і коректним вибором інструментарію їх вирішення, обґрунтованим вибором, різноманітністю, репрезентативністю і достовірністю використаних вихідних даних та їх кваліфікованим опрацюванням, авторськими розрахунками та апробацією одержаних результатів.

Отримані автором у результаті застосування розрахункових моделей висновки узгоджуються з низкою основоположних емпіричних досліджень та експериментальних даних сучасної фінансової науки.

Професійне використання інструментів наукового пізнання дозволило дисертанту зробити особистий внесок у теорію та практику управління кредитним ризиком банків.

4. Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Положення наукової новизни, сформульовані та обґрунтовані в дисертаційній роботі Швець О.В., свідчать про особистий внесок автора у вирішення важливого наукового завдання, пов'язаного з розкриттям теоретичних засад, обґрунтуванням методичних підходів і розробленням практичних рекомендацій щодо вдосконалення процесів контролю та мінімізації кредитного ризику банківських установ. У дисертаційній роботі поглиблено методичні підходи до удосконалення способів мінімізації кредитного ризику банків та контролю за ним, а саме: методичний підхід до оцінки якості контролю кредитного ризику, що ґрунтується на синтезі показників ефективності контролю кредитного ризику та показників ефективності роботи банку, що відображають його діяльність з кредитування (ст.123-129). Запропонований багатокритеріальний підхід дає змогу більш ефективно здійснювати контроль кредитного ризику банківських установ; науково-методичний підхід до моніторингу кредитного ризику, що базується на принципі антиципації та дозволяє завчасно визначати усі можливі зміни у

ризикових позиціях на ранніх стадіях їх виникнення та прогнозувати найбільш імовірні шляхи їхнього розвитку на основі змін у зовнішньому та внутрішньому середовищі функціонування банку. (ст. 138-150). Виходячи із проведеного дослідження, в дисертації конкретизовано визначення сутності поняття «кредитний ризик банку» з точки зору врахування імовірної природи ризикової діяльності, характеру дії кредитного ризику, причин виникнення та наслідків для банку, яке автор розглядає як ризик, що характеризується кількісно оцінною невідповідністю очікуванням числових, просторових та часових параметрів грошових потоків, які згідно з узятими фінансовими зобов'язаннями контрагент мав би направити банку, та виникає внаслідок дії внутрішніх керованих та зовнішніх некерованих факторів, що в результаті призводить до можливих втрат капіталу та надходжень (ст.19-25). Наведене авторське трактування сутності поняття «контроль кредитного ризику банку», що дозволяє зосередити увагу на управлінському аспекті контролю, підкреслюючи його спрямованість, яке розглядається як спеціальний вид управлінської діяльності, структурований за етапами та спрямований на попередження, фіксацію та усунення негативних тенденцій у зміні кредитних ризикових позицій банку, що досягається через їх відстеження та регулювання (С.35-37). На основі проведеного дослідження та узагальнення вітчизняного та зарубіжного досвіду, набула подальшого розвитку система класифікаційних ознак методів мінімізації кредитного ризику банку на основі обґрунтування доцільності їх розмежування за ознакою впливу на рівень кредитного ризику (методи мінімізації кредитного ризику прямої дії та непрямой дії); за стадією застосування (методи, що застосовуються до моменту придбання фінансового інструменту-носія ризику; методи, що застосовуються після видачі кредиту та в процесі його обслуговування), (С.57-59). Представлені автором пропозиції дають наукове підґрунтя для удосконалення існуючих методів мінімізації кредитного ризику та розроблення нових. Заслужують на увагу пропозиції Швець О.В. щодо формування аналітичного забезпечення контролю та мінімізації кредитного ризику банків на основі обґрунтування підходів до

функціонування системи збору, обробки, зберігання та аналізу інформації про позичальників та моделі фінансово-інформаційної взаємодії її суб'єктів, що сприятиме зниженню рівня кредитних ризиків окремих банків та банківського сектору загалом (С.149-160). Зазначені пропозиції сприятимуть посиленню превентивного контролю та мінімізувати кредитні ризики на етапі прийняття рішення про видачу кредиту. У цілому, сформульовані в дисертації наукові положення, їх новизна, висновки та рекомендації викладено чітко, послідовно, із зазначенням суті та рівня новизни кожної наукової розробки, вихідних положень щодо її формулювання, способу, яким вона була одержана або на яких положеннях ґрунтується, а також напрямів наукового та практичного використання пропозицій автора. У дисертаційній роботі спостерігається цілісна картина аргументації проблематики та емпіричної перевірки виконання поставлених завдань, реалізуються авторські підходи до імплементації існуючих наукових і практичних аспектів, використано сучасні методи та інструменти, чітко визначено відмінності розроблених автором пропозицій від існуючих у науковій літературі та використовуваних на практиці.

5. Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях

Основні наукові положення, висновки та рекомендації, що містяться в дисертаційній роботі Швець О.В. є обґрунтованими та достовірними, повною мірою відображені в опублікованих у фахових виданнях наукових працях та апробовані на всеукраїнських науково-практичних конференціях.

Публікації містять результати теоретичних досліджень та науково-практичних розробок автора, не містять повторень. У публікаціях, виконаних у співавторстві, особистий внесок здобувача відображено повною мірою. Список основних праць наведено в авторефераті та в дисертації.

Зокрема, основні наукові результати і висновки дисертаційної роботи доповідались і обговорювались на таких науково-практичних конференціях: науково-практичних конференціях «Проблеми забезпечення ефективного

функціонування та стабільного розвитку банківської системи України», (м. Київ, 2011 р., 2012 р., 2013 р.), ІХ Міжнародній конференції «Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту : теорія, методологія та організація» (м. Київ, 2011р.), ХІІ Міжнародній науково-практичній конференції «Теоретичні та прикладні аспекти аналізу фінансових систем» (м. Львів, 2012р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Фінансовий механізм та обліково-аналітичне забезпечення стійкого економічного розвитку» (м. Севастополь, 2013р.), Міжнародній науково-практичній конференції «Інтеграція України в європейський і світовий фінансовий простір» (м. Львів, 2013р.), І Міжнародній науково-практичній конференції «Фінансові аспекти розвитку держави, регіонів та суб'єктів господарювання: сучасний стан та перспективи» (м. Одеса, 2015р.), ІІ Міжнародній науково-практичній конференції «Перспективи розвитку національної економіки» (м. Запоріжжя, 2016р.). За результатами дослідження здобувачем опубліковано 16 наукових праць загальним обсягом 3,1 д.а., з них 6 – у наукових фахових виданнях України, 2 – у наукових фахових виданнях України, що зареєстровані у міжнародних наукометричних базах, 1 стаття в періодичних виданнях іноземних держав, 8 – в інших виданнях. Дисертаційна робота написана державною мовою, матеріал викладено послідовно та логічно, підпорядковано єдиній меті дослідження, структуровано відповідно до завдань дослідження, дотримаю науковий стиль викладення. Сформульовані автором завдання виконано, а поставлена мета досягнута. Автореферат дисертаційної роботи за своїм змістом повністю відповідає матеріалам дослідження, а за оформленням – вимогами МОН України. Наукові положення дисертаційної роботи повною мірою відображено в авторефераті, який не містить будь-якої інформації, що не представлена в роботі.

6. Важливість отриманих здобувачем результатів для науки і практики

Теоретичне значення дисертаційної роботи Швець О.В. полягає у вдосконаленні теоретичних засад до визначення сутності контролю та мінімізації кредитного ризику банків, зокрема, в уточненні понять «кредитний ризик», «контроль кредитного ризику банку»; удосконаленні системи класифікаційних ознак методів мінімізації кредитного ризику банку; визначенні методологічних засад контролю кредитного ризику та розширенні переліку його функцій.

Практичне значення одержаних результатів дослідження полягає в розробленні науково обґрунтованих пропозицій, спрямованих на підвищення ефективності контролю кредитного ризику банківських установ.

Наукові результати дисертаційного дослідження мають практичне застосування в роботі окремих комерційних банків, що підтверджується відповідними документами. Зокрема, наукові результати дисертаційної роботи були використані: філією АТ «Укресімбанк» у м. Львові – методичний підхід до оцінювання якості контролю кредитного ризику комерційного банку (довідка № 060–21/4773 від 19.09.2016 р.), філією АБ «УКРГАЗБАНК» у м. Ужгород – застосування агісипативного підходу для контролю та мінімізації кредитного ризику банку (довідка № 144/535-17 від 03.03.17 р.).

Результати наукового дослідження використовуються в навчальному процесі ДВНЗ «Університет банківської справи» при викладанні дисциплін «Аналіз банківської діяльності», «Фінансовий менеджмент у банку», «Кредитування і контроль» (довідка № 02–20–015/472 від 22.09.2016 р.).

7. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

У цілому позитивно оцінюючи наукове значення та практичну цінність дисертаційної роботи Швець О.В., слід вказати й на певні недоліки та дискусійні положення, які потребують додаткового вивчення, більш чіткої

аргументації та які, у більшості випадків, мають рекомендаційний характер і є підставою для їх обговорення в дискусійному порядку:

1. Автором, не здійснено аналіз зарубіжного досвіду в частині практичного застосування інструментів мінімізації кредитного ризику банків та можливостей використання їх вітчизняними установами

2. В третьому розділі наведено рекомендації щодо удосконалення методичного забезпечення оцінювання якості контролю кредитного ризику банків (с. 139-143), однак в роботі відсутня порівняльна характеристика існуючих підходів до визначення якості контролю кредитного ризику банків із підходом, що запропоновано дисертантом.

3. У дисертації удосконалено науково-методичний підхід до моніторингу кредитного ризику банку, що ґрунтується на реалізації принципу антиципації. Автор зазначає, що для формування комплексної системи виявлення слабких сигналів важливим є налагодження роботи антисипативного управління в частині методологічного забезпечення, що передбачає чітке визначення часових меж прийняття рішень, а також формування системи методів збору та аналізу інформації у внутрішньому та зовнішньому середовищах щодо виявлення слабких сигналів. Проте даний аспект зовсім не розглядається в роботі. Це знижує ефективність розроблених рекомендацій.

4. Неактуальним є здійснення аналізу особливостей контролю та мінімізації кредитного ризику на прикладі вітчизняних банків через використання вибірки по групам банків.

5. У другому розділі недостатньою мірою розкрито застосування комерційними банками методів мінімізації кредитного ризику, що посилюють превентивний контроль та профілактичну функцію кредитного ризику.

Вищенаведені зауваження та недоліки не впливають на загальну позитивну оцінку та не знижують наукову і практичну цінність дисертаційної роботи Швець О.В.

8. Відповідність роботи вимогам до кандидатських дисертацій

Дисертаційна робота Швець О.В. на тему «Контроль та способи мінімізації кредитного ризику банку» є закінченою науковою роботою, виконаною у межах поставлених завдань. Структурна побудова роботи відповідає кваліфікаційним вимогам, стиль викладення та подача матеріалу дослідження є логічними, послідовними та пов'язаними єдиною цільовою спрямованістю. Мова дисертації лаконічна, коректна та зрозуміла. Зміст автореферату ідентичний змісту дисертації. Автореферат достатньою мірою висвітлює основні наукові і практичні положення дисертаційної роботи.

Представлені в роботі наукові положення та результати є авторським розв'язанням наукової задачі, що полягає у вдосконаленні теоретико-методологічних засад контролю та мінімізації кредитного ризику банків та розробці науково-практичних рекомендацій щодо підвищення їх ефективності.

Усі положення, які винесено на захист, мають наукову новизну, їх рівень («удосконалено», «набули подальшого розвитку») визначено коректно. Структура й обсяг роботи відповідають встановленим вимогам.

Тема і зміст дисертаційної роботи відповідають паспорту спеціальності 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

На підставі викладеного можна зробити висновок, що дисертація Швець Ольги Вікторівни «Контроль та способи мінімізації кредитного ризику банку» відповідає п. п. 9, 11, 12 «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою Кабінету міністрів України від 24.07.2013 № 567, що висуваються до кандидатських дисертацій, а її автор – Швець Ольга Вікторівна – заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит.

Офіційний опонент:

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри банківської справи
Одеського національного економічного
університету, м.Одеса

